

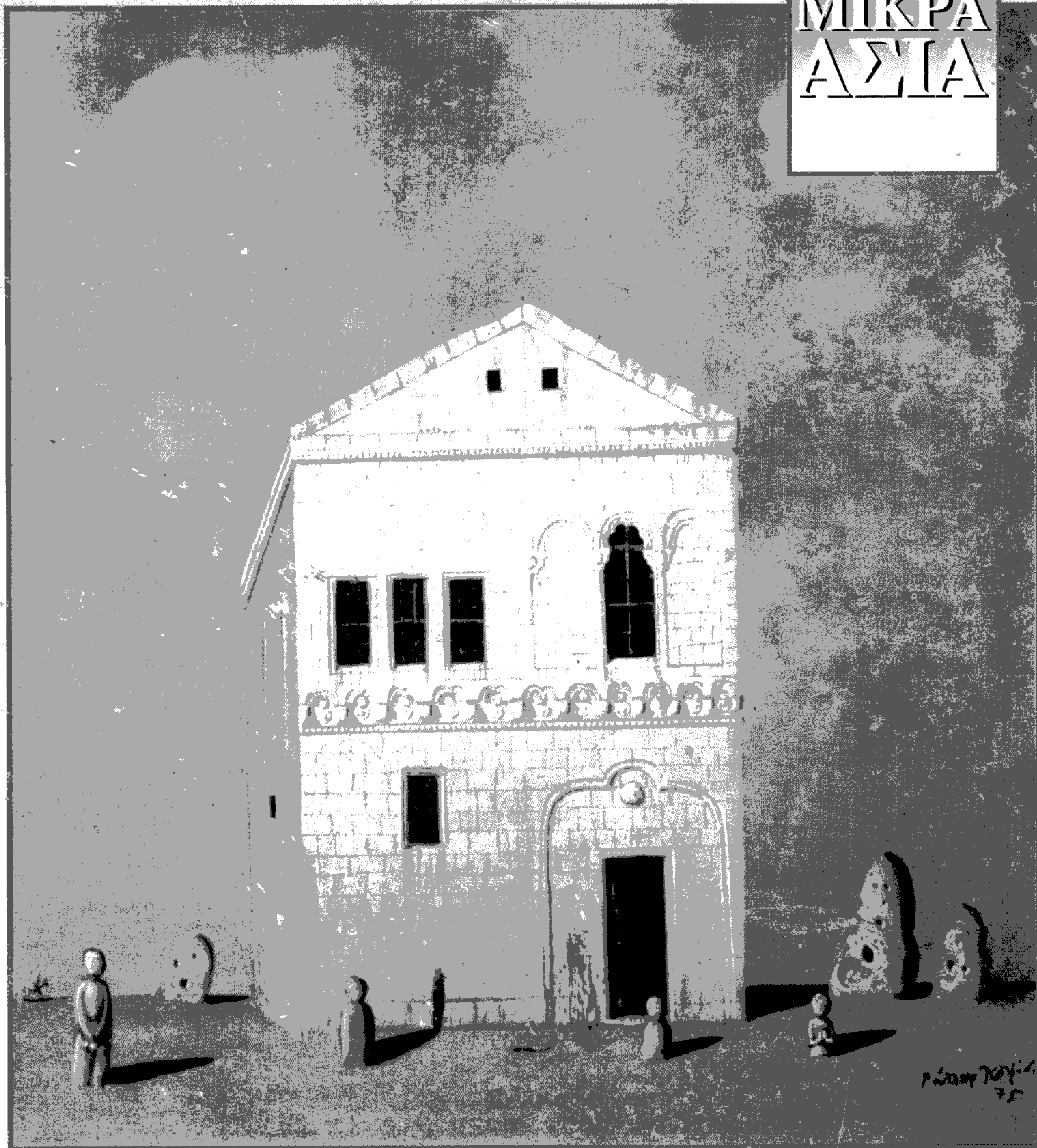
ντέφι

18

1500 ΔΡΧ.

περιοδικό για το τραγούδι κι όλα τ'άλλα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΜΙΚΡΑ
ΑΣΙΑ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ

Στο δρόμο του Μάρκου

Ενορχήστρωση: Στέλιος Βαμβακάρης
Διεύθυνση ορχήστρας: Ευαγγελία Μαργαρίνη Μουσική επιμέλεια: Γιάννης Δέδες
Στέλιος Βαμβακάρης: μπουζούκι, τζουρά, μπαγλαμά Σπύρος Λιόσης: μπουζούκι
Δημήτρης Παπαδόπουλος: μπουζούκι Ευαγγελία Μαργαρίνη: πιάνο, ακορντεόν
Γιάννης Δέδες: κιθάρα, ποτήρι με κομπολόι Τάκης Φραγκούς: μπαγλαμά

ΝΤΕΦΙ

Μικρές εστίες

Γραφείο Έκδοσης

Σόλωνος 85 - Αθήνα 106.79

τηλ.: 3629 569

Φαξ: 3641 334

Εκδότης

Σωτήρης Νικολακόπουλος

Υπεύθυνος Σύνταξης

Στέλιος Ελληναδάς

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν

Μάρκος Δραγούμης

Λεωνίδας Εμπειρίκος

Ιωάννα Κλειάσιου

Γιώργος Κοντογιάννης

Θωμάς Κοροβίνη

Παναγιώτης Κουνιάδης

Ράλλης Κοψίδης

Νίκος Μπαζιάνας

Ακης Πάνου

Δημήτρης Χατζόπουλος

Ιδιοκτησία

Χ.Ελληναδάου και Σια Ε.Ε.

Νομική Σύμβουλος

Βάσω Διαμαντοπούλου

Καλλιτεχνικός Σχεδιασμός

Δημήτρης Αρβανίτης

Γραμματεία

Λένα Βαλμά

Καλλιτεχνική Επιμέλεια

Ιωάννα Κλειάσιου

Φωτογραφίες

Αρχείο Ντέρι

Στούντιο Προβολή

Θεσσαλονίκη

Νίκος Θεοδωράκης

Rock 100

Π. Μελά 15 & Τσιμισκή

τηλ.: 265708

Σελιδοποίηση-μοντάζ

Βιβλιοσυνεργατική

Φειδίου 18

Εκτύπωση

Πέτρος Μπάμπης

Γερανίου 24

Βιβλιοδεσία

Κώστας Ρουμελιώτης

Γερανίου 24

Τεύχος 18

Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1993

Τιμή δρχ. 1.000

«Σπίτι της Συνασού της Καππαδοκίας»

Ο πίνακας του εξωφύλλου είναι έργο

του Ράλλη Κοψίδη

Η μακέτα του εξωφύλλου είναι του

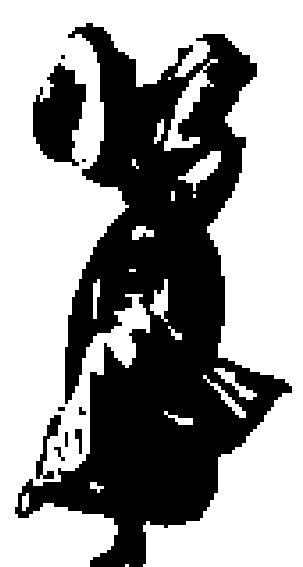
Δημήτρη Αρβανίτη

Μέσα από το ΝΤΕΦΙ διανύουμε τον δωδέκατο χρόνο μας πολύπλευρης δραστηριότητας. Λίγο πιο μεγάλοι και ίσως λίγο πιο σοφοί, με μεγαλύτερη πείρα και μικρότερη βεβαιότητα, ζώντας συνεχώς μια περιπέτεια, συνεχίζουμε την αποκάλυψη και καταγραφή των στοιχείων του πολιτισμού μας που συμπίεζονται κάτω από "σωρούς σκουπιδιών", που οι κοινωνίες της παρακμής σκοτώνονται να συσσωρεύσουν. Στοιχείων του πολιτισμού που υπάρχουν μέσα στη συλλογική μνήμη, σ' ένα σμυρναίικο τραγούδι και στον ήχο του κεμεντζέ, σ' ένα ακρωτηριασμένο άγαλμα και σε μια φρεσκοβαμμένη βαρκούλα, σ' ένα χαμόγελο της ανηψιάς μου και σ' ένα γλυκό της μάνας μου, σε μια στροφή του ζειμπέλικου και σ' ένα ταξίμι του Τσιτσάνη, σε μια παπαρούνα του Κοψίδη και σε μια ομοιοκαταληξία του Παλαμά, σε ένα κέρασμα...

Αυτοί που ασκούν εξουσία, μέσω του κράτους, του τύπου ή των οικονομικών κέντρων, προσπαθούν να προσαρμόσουν τον πολιτισμό, την ψυχή του έθνους, στις ανάγκες τους, στα συμφέροντά τους. Υποκριτικό το ενδιαφέρον τους, εξαντλείται κραυγαλέα και μονόπλευρα στα εύκολα, τα εμπορικά, τα αναλώσιμα. Τους είδαμε με τη Μακεδονία, το επιβεβαίωσαν στην προεκλογική περίοδο. Ό,τι πουλάει. Τόσοι και τόσοι προεκλογικοί λόγοι, πουθενά μια λέξη ουσιαστική για τον πολιτισμό και την αληθινή παιδεία. Κι άμα τους ρωτήσεις, έχουν έτοιμες βαρύγδουπες απαντήσεις. Κενές περιεχομένου. Καρφάκι δεν τους καίγεται για το περιβάλλον που καταστρέφεται, την Ακρόπολη και τα εγκεφαλικά μας αγγεία που σαπίζουν από τη ρύπανση, τους ποιητές που πεθαίνουν στα ράντζα των νοσοκομείων, τους σαντουριτζήδες που λιγοστεύουν και τα πανηγύρια που γίνονται σκυλάδικα. Όλο το κόλπο τους παίζεται στους προϋπολογισμούς, τα χρηματιστήρια, τις ακροαματικότητες και τις εργολαβίες. Και ο τόπος, η ιστορία, οι πολίτες και ο πολιτισμός κακοποιούνται καθημερινά στο βασίλειο της κακογουστιάς και του ψεύτικου.

Κι εμείς τι κάνουμε; Απλώς προσπαθούμε να υπερασπιστούμε ό,τι είναι άξιο λόγου, μικρό ή μεγάλο, παλιό και νέο. Και για να μην τους μοιάσουμε.

Στ. Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ των συνεργατών.....	2-16
ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ: ΑΦΙΕΡΩΜΑ.....	17-80
ΧΡΟΝΙΚΟ 1904-1931.....	18
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ του Στέλιου Ελληναδά.....	19-27
ΕΘΝΙΚΕΣ ΜΕΙΟΔΟΣΙΕΣ του Κυριάκου Σιμόπουλου.....	28
ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΛΗΘΗΣ του Μιχάλη Χαραλαμπίδη.....	30
ΕΣΒΕΣΘΗ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ του Χρύσανθου Τραπεζούντος.....	32
Η ΣΙΩΠΗΛΗ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ του Τζωρτζ Χόρτον.....	34
ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ του Ανδρέα Μαζαράκη.....	36
Η ΑΝΑΤΟΛΗ της Έλλης Παπαδημητρίου.....	37
ΑΠΟΦΑΣΙΣΑΝΕ ΝΑ ΜΗ ΦΥΓΟΥΝΕ του Φώτη Κόντογλου.....	38
ΙΩΝΙΚΟΝ του Κωνσταντίνου Καβάφη.....	39
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ του Γιώργου Σεφέρη.....	39
ΦΥΛΕΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΙΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ	
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ (1912-1924) του Α.Α. Πάλλη.....	40
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ του Κωστή Παλαμά.....	41
"ΜΗ ΔΙΑΒΑΖΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ.. ΤΣ' ΕΧΟΥΝΕ ΓΡΑΨΕΙ ΠΛΗΡΩΜΕΝΟΙ	
ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ.." του Γιώργη Παπαδόπουλου.....	42
ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΛΙΩΝ με τους Μ.Δραγούμη, Λ.Εμπειρίκο, Π.Κουνιάδη.....	46
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ: ΔΙΣΚΟΙ 33 ΣΤΡΟΦΩΝ.....	57
ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΣΤΙ ΑΙΔΙ ΠΟΤΕ Η ΙΩΝΙΗ του Γιώργου Παπαδάκη.....	60
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ του Λαλίου Καρακάσι.....	61
"ΤΑ ΣΙΝΑΦΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΖΙΚΗΣ" του Δημητρίου Αρχιγένη.....	69
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ της Μέλπως Μερλιέ.....	75
ΟΙ ΑΚΡΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ του Samuel Baud-Bovy.....	77
ΑΝΑΤΟΛΗ του Κωστή Παλαμά.....	78
Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑΣ του Θωμά Κοροβίνη.....	79
ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ.....	80
ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ του Ακη Πάνου.....	81
ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ IFPI - ΣΥΝΝΕΤΕΥΣΗ: ΜΙΑΤΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ.....	84
"ΟΠΩΣ Η ΑΜΑΔΡΥΑΣ" του Ράλλη Κοψίδη.....	90
Ο ΘΕΙΟΣ ΜΟΥ ΝΙΚΟΣ ΣΤΡΟΓΓΥΛΑΚΟΣ του Γιώργου Κοντογιάννη.....	94
ΣΥΝΝΕΤΕΥΣΗ: ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΛΙΓΟΠΟΥΛΟΥ.....	98
ΛΑΪΚΟΙ ΟΡΓΑΝΟΠΑΙΧΤΕΣ - ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΧΑΛΚΙΑ του Νίκου Μπαζιάνα.....	102
Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΑΣΙΚΗ ΝΕΣΙΜΙ ΤΣΙΜΕΝ του Θωμά Κοροβίνη.....	106
ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ της Ιωάννας Κλειάσιου.....	108
ΔΙΣΚΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.....	112-120

ΝΤΕΦΙ

Το περιοδικό για το τραγούδι

και δίσκους και συναυλίες και σινεμά και βιβλία και βίντεο
και τηλεόραση και χιλιάδες άλλα ελληνικά θέματα

-- Γραφτείτε συνδρομητές για 12 τεύχη --

ΕΛΛΑΔΑ-ΚΥΠΡΟΣ (12.000 ΔΡΧ.)

ΗΠΑ (\$60), ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ (\$ ΑΥΣΤΡ. 96), ΕΥΡΩΠΗ (ECU50, DM94, FR335, £39, \$55)

Όνομα

Διεύθυνση

ΧώραΤηλέφωνο

Εμβάσματα: Σ. Ελληνιάδης•Σόλωνος 85•Αθήνα 106 79•Τηλ. 3629569

Στου Χαροκόπου και στην Καλλιθέα

ΤΟ ΣΤΕΚΙ

ΚΑΛΥΨΟΥΣ 45 (ΤΗΛ: 9524.515)

ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ
ΣΜΥΡΝΕΚΑ
ΛΑΙΚΑ

ΡΕΜΠΕΤΙΚΗ ΚΟΜΠΑΝΙΑ

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
ΤΣΟΜΙΔΗΣ

Συμμετέχει ο

ΙΟΡΔΑΝΗΣ
ΤΣΟΜΙΔΗΣ

Συντροφιά με εκλεκτούς μεζέδες και 30 είδη κρασιών
(πλήσιον Γηπέδου Καλλιθέας & κιν/φου ΚΑΛΥΨΩ)

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΠΕΜΠΤΗ ΕΩΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΚΗ,
ΓΙΟΡΤΕΣ & ΑΡΓΙΕΣ

Για Παραγγελίες Τηλέ

Νίκη ΣΠΑΘΙΑ
Κώστας ΣΕΙΛΑΝΤΑΣ
ΚΑΡΟΥΛΑ
Βασίλης ΜΑΡΜΑΡΙΩΤΟΥ
Βασίλης ΣΚΙΝΗΣ
και ο παραδοσιακός
ΧΩΡΟΣ ΜΠΑΓΙΑΛΛΑΣ

ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ & ΠΡΟΚΛΟΥ 41
ΓΙΑ ΒΑΡΝΑΒΑ, ΠΑΓΚΡΑΤΙ
ΤΗΛ.: 7526.074, 7015.757

Η δισκογραφική εταιρία HIGH MUSIC σας παρουσιάζει

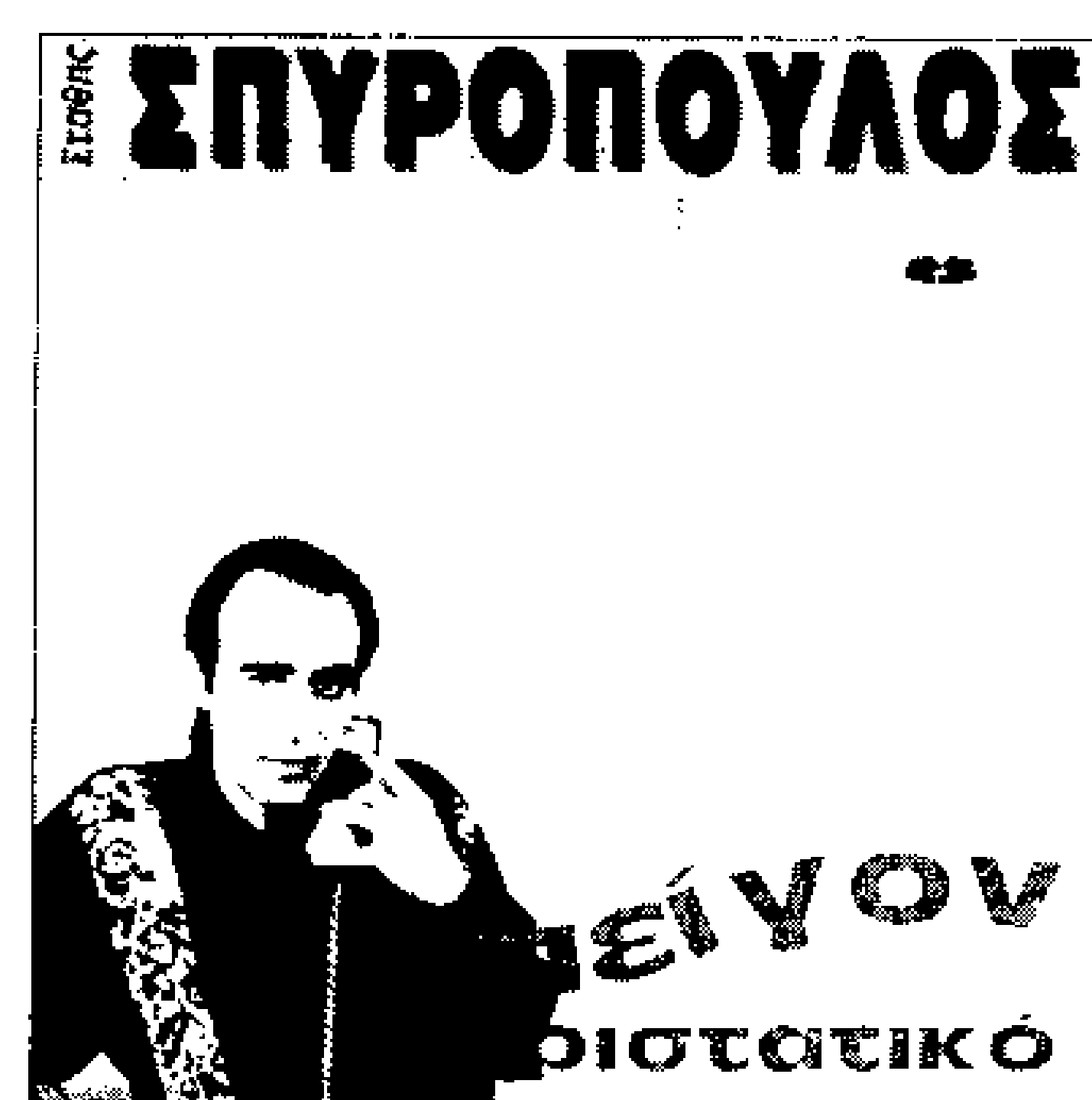
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ
Εγώ είμαι του λαού παιδί

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Είδες

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΛΗΜΕΡΗΣ
Εύκολο είναι

ΣΤΑΘΗΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ
Επείγον περιστατικό

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΛΑΚΟΥΜΑΝΟΣ
Θα με χρειαστείς

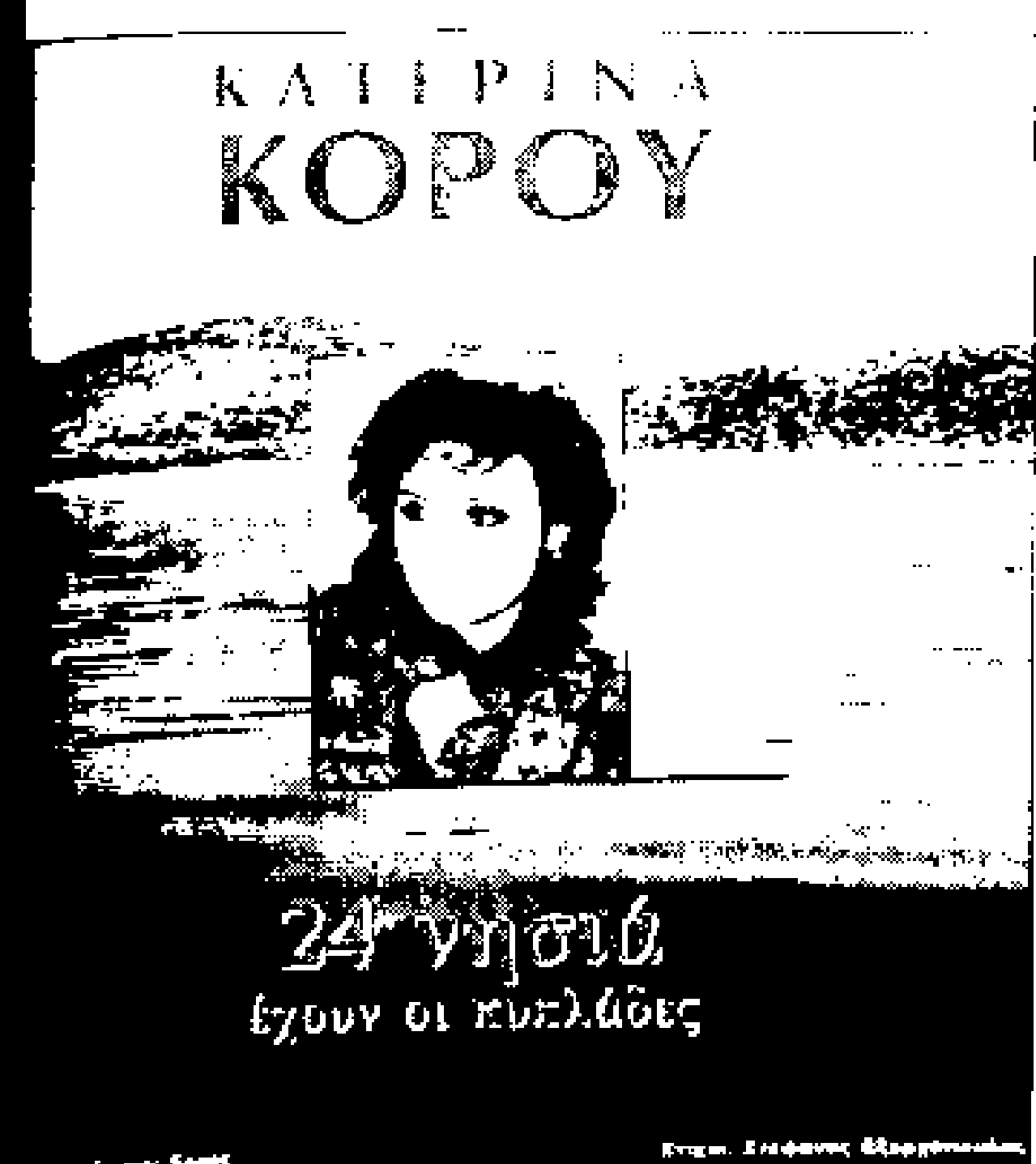
ΤΖΟ ΟΥΛΙΑΣ
Είναι ... χαι

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΕΡΜΠΟΣ
Το προαισθάνομαι

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΡΥΠΑΡΗ
Ιδιαίτερα μαθήματα

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΟΥ
24 νησιά έχουν οι Κυκλάδες

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Μεσοπέλαγα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΕΛΙΕΡΗΣ
Βοτσαδάκια και κοχύλια

Επίσης κυκλοφορούν :

ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΑ
Απ' το Αιγαίο πέλαγος
ΜΑΚΗΣ ΔΑΝΤΙΛΗΣ
Προκαθείς
ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΚΗΣ
Χίλιες φορές παράνομος
ΘΩΜΑΣ ΚΟΛΑΣΗΣ
Τα σφηνάκια
ΠΑΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Κερνάω απόγε ένα μπουκάλι
ΣΠΥΡΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΣ
Ο παράνομος δεσμός μας

HIGH MUSIC Πατησίων 335 & Σαρανταπόρου 1, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 21.11.400

Ελένη Τσαλιγοπούλου

ΣΑΜΨΟΥΝΤΑ - ΝΑΟΥΣΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΑΘΗΝΑ

98

**"Θέλω αυτό που κάνω,
να το κάνω κυρίως για μένα
γιατί έτσι μπορώ και ζω"**

Κάθε φορά που σχεδιάζουμε μια συναυλία με σμυρνέικα και ρεμπέτικα τραγούδια, η πρώτη επιλογή μας είναι η Ελένη Τσαλιγοπούλου. Το ίδιο φαίνεται να ισχύει και για πολλούς συνθέτες όταν σχεδιάζουν ένα δίσκο, αν κρίνουμε από τις συμμετοχές της.

Πώς κατάφερε αυτό το κορίτσι να μας πείσει για την αξία του; Είναι κιόλας τόσο σπουδαία ερμηνεύτρια; Ή θα γίνει; Από πού αντλεί τη δύναμη της; Ποιός καλός άνεμος την ταξιδεύει;

Απόγονος προσφύγων από τον Πόντο και τη Σμύρνη, η Ελένη αφηγείται και σχολιάζει την ενδιαφέρουσα διαδρομή της, από την Ημαθία στην Αττική, μέσω Θεσσαλονίκης, στο κείμενο που προέκυψε από τη συζήτηση που άρχισε στη βεράντα του σπιτιού με την καταπληκτική θέα, στους Θρακομακεδόνες και ολοκληρώθηκε μέσα στο αυτοκίνητο, πηγαίνοντας προς το Γκάζι, για μια πρόβα που, όταν φτάσαμε, είχε ήδη τελειώσει.

Η ιστορία

"Ο πατέρας μου ψάλτης. Η γιαγιά μου απ' τη Σαμψούντα. Φοβερή και τρομερή. Με 5 παιδιά. Όλοι

Στη Νάουσα

Μεγάλωσα ανάμεσα σε πόντιους με μεγάλη αγάπη για τη μουσική. Οι γονείς της μητέρας μου ήταν

καλλίφωνοι. Ο παπούς μου έπαιζε ποντιακή λύρα. Ο θεός μου κιθάρα.

από τη Σμύρνη, αλλά ο παπούς πέθανε στον πόλεμο και η γιαγιά έφυγε όταν ήμουν μικρή. Θυμάμαι τα λαμπερά της μάτια.

Ακουγα δημοτικά, άκουγα Καλδάρα, "Αναψε το τσιγάρο", "Ένα αστέρι πέφτει-πέφτει", μακεδονίτικα, ρουμελιώτικα, ηπειρώτικα και θρακιώτικα. "Ένα Σαββάτο βράδυ, μια Κυριακή πρωί", που το έλεγε η Τσίτρα, "Μια πέρδικα παινεύτηκε", "Τώρα τα πουλιά, τώρα τα χελιδόνια" και άλλα. Από τεσσάρων χρόνων.

Τα ρεμπέτικα ήρθανε απ' το ραδιόφωνο, που τότε μετρούσε πολύ. Και βέβαια Θεοδωράκη στα κρυφά, Χατζιδάκι, νέο κύμα. Όλα περάσανε. Εγώ είχα περί πολλού, τον Καζαντζίδη, τον Περπινιάδη, τον Αγγελόπουλο, τον Τζανετή, το Γαβαλά, την Γκρέϋ, την Πάνου... Και γίνονταν φοβερά πάρτυ. Σ' ένα διάδρομο, στην κυριολεξία, γιατί αυτό ήταν το σπίτι. Η μαμά και η γιαγιά φτιάχνανε μεζεδάκια κι όλοι τραγουδούσανε. Πρώτος και καλλίτερος ο μπαμπάς μου. Και στην ταβέρνα του, τη "Μηλιά", τραγουδούσανε κι οι πελάτες του.

Τραγουδούσα κι εγώ εκεί απ' το '82. Ο αδελφός μου ο Μίλτος έπαιζε κιθάρα και είχανε κάνει τα παιδιά μια ορχηστρούλα για να παίζουνε Μάρκο Βαμβακάρη, όλα τα

χασικλίδικα και δεν καπνίζανε ούτε τσιγάρο! Καμμιά φορά τους κόλλαγε κάποιος, ρε μαγκίτες, θέτε να πάμε να την πιούμε; Οχι κύριε, εμείς μόνο τραγουδάμε! Ξεφτίλα. (γελάει) Φοιτηταριό.

Από μικρή έλεγα, θα γίνω τραγουδίστρια. Πάει,

τελείωσε. Αστέρι. Με φωνάζανε "μαντολίνο". Και τραγουδούσα σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Θυμάμαι, πήρα το μικρόφωνο σε μια αποκριάτικη γιορτή, σ' ένα χώρο που τον λένε "Καζίνο", όπου γίνονται όλες οι συνεστιάσεις. Ήμουν α τεσσάρων και τραγούδησα τη "Δημητρούλα", τα "Τραίνα που φύγαν", Χατζιδάκι....

Μετά, παντρεύτηκα, έκανα το παιδί. Κόλλησα. Έπεσα σε φοβερό λούκι, νοικοκυρά στη γειτονιά. Ίσως κι αυτή η Λωξάντρα που μου βγαίνει μερικές φορές από μέσα μου, να προέρχεται απ' αυτή τη φάση. Μαζευόμασταν όλα τα κορίτσια, οι μικροπαντρεμένες και γινόταν το κουτσομπολιό.

Στο τέλος, χώρισα πάρα πολύ άσχημα.

Έχασα και το παιδί για εγκατάλειψη συζυγικής στέγης! Τώρα τα έχουμε βρει κι έχω το γιο μου, που είναι πολύ καλός μουσικός και σκιτσογράφος.

Ευτυχώς, είχα φοβερή συμπαράσταση απ' τον πατέρα μου. Εσύ δεν είσαι για εδώ, κάνε κάτι, μου έλεγε."

"Πήγα στη Θεσσαλονίκη, γιατί εκεί σπούδαζε μουσική ο αδελφός μου. Έτσι γνώρισα το Χρήστο Μητρεντζή, το Δημήτρη Ζερβουδάκη και τ' άλλα παιδιά.

Με πρωτοακούσανε στη Χαλκιδική, γύρω από μια φωτιά, τραγουδώντας δημοτικά, κάτι καθιστικά που

με συγκινούνε. Στη δουλειά μπήκα κατ' ευθείαν με ρεμπέτικα και σμυρνέικα. Το 1984-85. Στην "Ομορφη Νύχτα", μέχρι να την κλείσουνε γιατί δεν είχε τουαλέτες ή πυροσβεστήρες ή κάτι τέτοιο.

Μετά πήγαμε στο "Ποντίκι", για να επι-

διώσουμε. Και δημιουργήθηκε μια τρομερή κατάσταση. Απ' τη μια ένας τραγουδιστής, ο Σάκης, κάτι μεταξύ Καζαντζίδη και Στράτου Παγιουμτζή κι απ' την άλλη ο Μητρεντζής με καταβολές από Θεοδωράκη και δεν ξέρω τι άλλο. Μια περίεργη μίξη, αλλά όλοι με μεγάλη διάθεση για μουσική. Σχολείο, σχολείο.

Ακούγαμε και ψάχναμε. Ώρες ατελείωτες. Είχαμε ελεύθερο πεδίο να δράσουμε, αν και πηγαίναμε σε συγκεκριμένους χώρους. Ήμασταν ομάδα. Παλιά κάναμε στέκι μια πιτσαρία. 24 ώρες ακούγαμε ή τραγουδούσαμε ή δουλεύαμε. Τότε άρχισα να μαθαίνω, από δίσκους, κασέτες, ό,τι βρίσκαμε. Ρεμπέτικα, σμυρνέικα, φωνές, μουσικούς. Τ' ακούγαμε για να τ'

Στη Νάουσα με τον αδελφό της, στο μαγαζί του πατέρα τους.

ακούσουμε. Κι απ' αυτά όσα μας αρέσανε τα βάζαμε στο πρόγραμμα. Επί τέσσερα χρόνια. Δεν ήθελα να κάνω τίποτα άλλο. Δεν το βλέπαμε σαν μελέτη. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε διαφορετικά. Μας άρεσε! Αποκτήσαμε πολύ κόσμο στο μαγαζί, γιατί είχαμε περάσει και στο λαϊκό, με πολύ ωραία τραγούδια."

"Φεύγοντας απ' τη Θεσσαλονίκη, η εμπειρία για μένα ήταν φοβερή. Είχα κάνει κάτι εκεί και ξαφνικά

Στην Αθήνα

βρέθηκα στην Αθήνα, τρελαμένη από τον τρόπο που λειτουργούν εδώ οι μουσικοί και οι τραγουδιστές. Καμμιά σχέση με τη Θεσσαλονίκη. Καμμιά! Ό,τι γινόταν πάνω, γινόταν με φοβερή διάθεση. Και έπειθε. Ο κόσμος το ένιωθε αυτό και δεν σ' έβλεπε απ' υψηλού, με την καραμπίνα στο χέρι. Εδώ σου την έχουνε στημένη. Το επόμενο βήμα σου, κακομοίρα μου!

Υπήρχε κοινωνικότητα μέσα από το τραγούδι. Ωραίες παρέες. Εδώ δεν υπήρχε τίποτα. Μοναξιά. Τελείως. Πιέστηκα φοβερά.

Κατ' αρχάς, με το που ήρθα εδώ, σταμάτησα να τραγουδάω. Το πρώτο και καλύτερο. Έκανα δέκα μέρες στο "Σείριο" με το Σπανουδάκη, μια συναυλία στο Παλλάς και κάτι συναυλίες με τον Νταλάρα που δεν τραγουδάς. Λες τέσσερα τραγούδια κι αυτό είναι όλο.

Και μετά τι; Αντε "Μετρό" και ξανά "Μετρό". Δέκα μέρες, μια βδομάδα. Το τραγούδι έγινε έκτακτο γεγονός. Πράγμα που μισώ. Στην Αθήνα, ήτανε όλα στημένα. Εγώ ήμουν σαν τη γάτα. Πού θα καθίσω, τι θα κάνω. Ο άλλος θα μου πει, πώς κάθισες, τι φόρεσες; Μόνο στο "Ραβάναστρο" ένιωθα κυρίαρχη, γιατί είναι μικρός χώρος. Στους άλλους χώρους σκέφτεσαι πάρα πολλά πράγματα, που δεν σ' αφήνουνε ήσυχο σαν καλλιτέχνη. Στη "Σφίγγα" είχα τόσα να σκεφτώ. Γιατί να έχει φαί, γιατί εκείνο, γιατί το άλλο. Τρελαινόμουνα. Δεν μπορούσα να είμαι καθαρή, ν' ασχοληθώ με το τραγούδι. Ασυνείδητα κάνω προσπάθεια να προσαρμοστώ, αλλά αν θα έκανα κάποια πράγματα θα ήμουνα έξω απ' τα νερά μου και δεν θα μπο-

ρούσα να τα υποστηρίξω σωστά. Πάντως, τα βλέπω όλα, όσο πιο πολύ γίνεται, θετικά. Με συμφέρει. Θέλω να 'χω ελπίδα ότι αυτό το πράγμα πάει προς το καλύτερο. Ότι γίνεται κάτι. Κι εγώ κάπως χαλαρώνω.

Γλυκάθηκα με τους μικρούς χώρους. Ενώ εδώ οι καλλιτέχνες έχουν συνηθίσει να πηγαίνουν σε μεγάλα μαγαζιά.

Έχω κάνει δυο πράγματα τελείως αντίθετα μεταξύ τους. Απ' τη μια τραγουδάω σε μικρούς χώρους που τα φέρνω σε μια ισορροπία κι απ' την άλλη σε τεράστιους χώρους με το Νταλάρα, σ' ένα χάος. Εκεί βλέπω ό,τι κάθε τραγούδι που λέει ο Γιώργος πρέπει να είναι γροθιά.

Ξέρω όμως ότι η εσωτερική δύναμη ενός τραγουδιού βγαίνει σ' ένα μικρό χώρο κι αν αυτός ο χώρος μεγαλώσει, ξεπεράσει τα 300 άτομα, είναι δύσκολο. Θα πρέπει τότε να κάνεις ένα πρόγραμμα για πιο πολύ κόσμο, με περισσότερα ανοίγματα. Πιο έξω απ' την ψυχή σου.

Θα επιμείνω στους μικρούς χώρους. Δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά. Για το ρεπερτόριο και για τον τρόπο που θέλω να κάνω τα πράγματα. Όσοι πηγαίνουν σε μεγάλους χώρους έχουν αρκετά γνωστά τραγούδια. Εγώ πώς θα στηριχτώ, με 4-5 τραγούδια;

Αυτή η εποχή είναι πολύ δύσκολη γι αυτούς που θέλουν να κάνουν σώψυχα πράγματα, είτε είναι συνθέτες, είτε είναι τραγουδιστές ή οργανοπαίχτες. Δεν έχουν τίποτα εκτός απ' το να λένε μερικοί ότι αυτός είναι πολύ καλός. Το ίδιο λένε και για μένα. Κι από κει και πέρα τίποτα άλλο.

Στο χώρο του σύγχρονου τραγουδιού, δεν υπάρχουν "στόφες" τραγουδιστριών. Υπάρχουν καλές τραγουδίστριες, αλλά δεν έχουν να παρουσιάσουν κάτι. Μπορεί να φταίει το μυαλό. Και για μένα λένε ότι είμαι παλαβή. Με ρωτάνε γιατί δεν κάνω κάτι για να γίνω περισσότερο γνωστή. Επειδή είμαι εγωίστρια. Θέλω αυτό που κάνω, να το κάνω κυρίως για μένα. Γιατί έτσι μπορώ και ζω.

Βέβαια τα 2-3 τελευταία χρόνια έχει πάψει πια να είναι προσωπικό. Μ' ενδιαφέρει να βοηθήσω να υπάρξει και κάτι άλλο.

Εμείνα πίσω γιατί, τραγουδώντας τα κλασικά για πολλά χρό-

Στο "Όνειρο" της Θεσσαλονίκης.

νια, γουστάρω να τα ξαναφτιάχνω. Κάποια στιγμή έφτασε ο κορεσμός και ένιωσα ότι δεν μπορώ να το ξαναπώ αυτό το τραγούδι. Πρέπει κάτι να κάνω.

Κι από το πάλλο, από τη διάθεση των μουσικών, του Πάππου, του Βαβάτσικα, σε πολύ καλές στιγμές -όχι με κόντρες- νιώθεις την ανάγκη να προχωρήσεις, να κάνεις ακόμα και κάτι πρωτοποριακό.

Μακάρι να εύρισκα υλικό που θα μου άρεσε και να έκανα ένα δίσκο το χρόνο. Αλλά δεν θα το έκανα επειδή μου το ζητάει η εταιρία. Έχω ανάγκη να τραγουδήσω καλά πράγματα. Κι ακούω πολλά τραγούδια που μου φέρνουν. Πονάω γι αυτό, δεν είμαι παθητική. Βρίσκω ένα καλό τραγούδι εδώ, ένα εκεί. Μερικές φορές νιώθω σφιγμένη, γιατί δεν μπορώ εύκολα ν' αρνηθώ και ξαφνικά χάνομαι.

Προτιμώ να πω τραγούδια ενός ανθρώπου που γράφει για μένα, παρά ένα από δω κι ένα από κει, κι ας έχουν κάποιο ποσοστό επιτυχίας αυτοί που τα γρά-

φουν. Δεν θέλω να κάνω ένα δίσκο για να ακούγεται μόνο ένα τραγούδι.

Μ' ενδιαφέρει η επιτυχία και να βγάλω λεφτά, αλλά προσπαθώ να φέρνω τα πράγματα μέχρι εκεί που μπορώ να τα αντέχω.

Δεν ζητάω πάρα πολλά, γιατί μετά στο αντίτιμο δεν θα μπορέσω να ανταπεξέλθω. Θέλω να τραγουδάω, αλλά να μπορώ να στηρίξω κάτι.

Είμαι ανατολίτισσα, στην κυριολεξία. Ο χώρος αυτός της μουσικής έχει πολύ υλικό που μπορούμε να το βγάλουμε, αλλά δεν έχει δουλευτεί πολύ από τους σύγχρονους. Εγώ έχω άποψη και το ψάχνω πολύ. Και 100 χιλιάδες δίσκους να μου πουν ότι θα πουλήσω με δυτικότροπα, δεν θα το κάνω.

Χρειάζεται πάντως μια ιδέα για να έχει λόγο ύπαρξης μια δουλειά, όχι απλά να γράφεις ένα σαμπάχ. Βάλε τον κώλο σου κάτω και δούλεψε.

Όταν ένας συνθέτης ετοιμάζει τον πρώτο του δίσκο, βλέπεις ότι πάει να γεννήσει. Όμως μετά μπαίνει σ' ένα λούκι και πάει πέρα - δώθε. Στο δρόμο χάνεται, μπερδεύεται. Για να συντηρηθεί. Και τον ενδιαφέρει πολύ να γίνει γνωστός. Λίγοι είναι αυτοί που κρατήσανε πεισματικά. Ορισμένοι, με το πρώτο τους τραγούδι, αποκτούν έπαρση, γιατί έχουν απωθημένα. Εξ άλλου, όλοι αυτοί που έχουν κάτι καλό να πούνε, είναι και λίγο πειραγμένοι." (γέλια)

Επιλογές από τη δισκογραφία της

ΣΩΠΑ ΚΙ ΑΚΟΥΣΕ (1987-ΛΥΡΑ)

Σώπα κι άκουσε (Γ. Ζήκα, Μ. Αρκουλή)

Τα βαζάκια (Γ. Ζήκα)

Έχεις κάτι (Γ. Ζήκα)

Ο ΦΥΓΑΣ (1988-NOSTOS)

Αν οι στεναγμοί είχαν ρόδες (Ν. Μωραϊτόπουλου)

ΚΟΡΙΤΣΙ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑ (1989-ΛΥΡΑ)

Να μ' αγαπάς (Γ. Ανδρέου)

Κορίτσι και γυναίκα (Γ. Ανδρέου)

Ας μη σε γνώριζα ποτέ (Γ. Ανδρέου)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΑΠ. ΚΑΛΔΑΡΑ (1990-ΛΥΡΑ)

Ένα τραγούδι απ' τ' Αλγέρι (Α. Καλδάρα)

Φέρτε μια κούπα με κρασί (Α. Καλδάρα, Χ. Βασιλειάδη)

ΓΕΙΑ ΣΑΣ, ΠΟΥ ΠΕΦΤΟΥΝ ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ (1991-ΑΚΤΗ)

Ελα ρε (Κ. Καλδάρα, Γ. Κρητικού)

Το ζαφείρι (Κ. Καλδάρα, Γ. Κρητικού)

ΑΛΗΤΗΣ ΚΑΙΡΟΣ (1991-ΑΚΤΗ)

Μόνος σαν όμηρος (Δ. Τσακνή)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑΣ (1991-ΛΥΡΑ)

Ο κοκαϊνοπότης (Π. Τούντα)

ΜΙΣΟ ΦΕΓΓΑΡΙ (1992-ΛΥΡΑ)

Ο πυρετός (Α. Καλδάρα)

Ένα σφάλμα έκανα (Θ. Δερβενιώτη, Σ. Τσιλιβερόη)

ΜΠΟΥΖΟΥΞΗΔΕΣ ΜΕ ΠΥΞΙΔΕΣ (1992-ΛΥΡΑ)

Σαν της βροχούλας το νερό (Β. Κορακάκη)

ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΜΕΡΕΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

1922-1992 (1992-ΣΙΝΑΣΟΣ/ΛΥΡΑ)

Το Μαριανθάκι (Π. Τούντα)

Το σωφεράκι (Π. Τούντα)

Είμαι μια τσαχπίνη (Θ. Παπαδόπουλου)

ΛΑΥΡΙΟ (1993-ΤΡΟΧΟΣ)

Χαμένη χαρά (Β. Κορακάκη)

Βλέπω στα μάτια σου (Β. Κορακάκη)

Ο επίλογος

Δυο στόχους έχει η χειμερινή εξόρμηση της Ελένης Τσαλιγοπούλου.

Ένα δίσκο που τον μαγειρεύουν με τον Κώστα Καλδάρα εδώ και δυο χρόνια...

"Έχουμε απορρίψει χιλιάδες τραγούδια. Προέκυψαν και στη ζωή μας άλλα πράγματα. Αλλάξαμε. Σιγά - σιγά, ο Κώστας έγραψε μόνος του τους στίχους, που έχουν μια ενότητα. Με σατανάδες και αγίους. Και παραμύθια. Για τον έρωτα και τη μουσική. Ένα νέο παληκάρι και μια πεντάμορφη κοπέλα."

... και μια συνεργασία με τη Δήμητρα Γαλάνη και τη Λίνα Νικολακοπούλου, στο "Χάραμα", το παλιό στέκι του Τσιτσάνη στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής.

"Μ' αφήνουν ελεύθερη να κάνω ό,τι γουστάρω. Κι εγώ παίρνω ένα ρίσκο μέσα μου. Θα γίνει ένας χώρος για να ακούσεις πολύ καλά πράγματα και να διασκεδάσεις. Ούτε χορευτάδικο, ούτε Λεωφόρος. Εγώ μεγάλωσα με τη Δήμητρα και θα υποστηρίξουμε κάτι κοινό. Κάτι ωραίο."

• ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΛΑΪΚΟ
ΤΡΑΓΟΥΔΙ

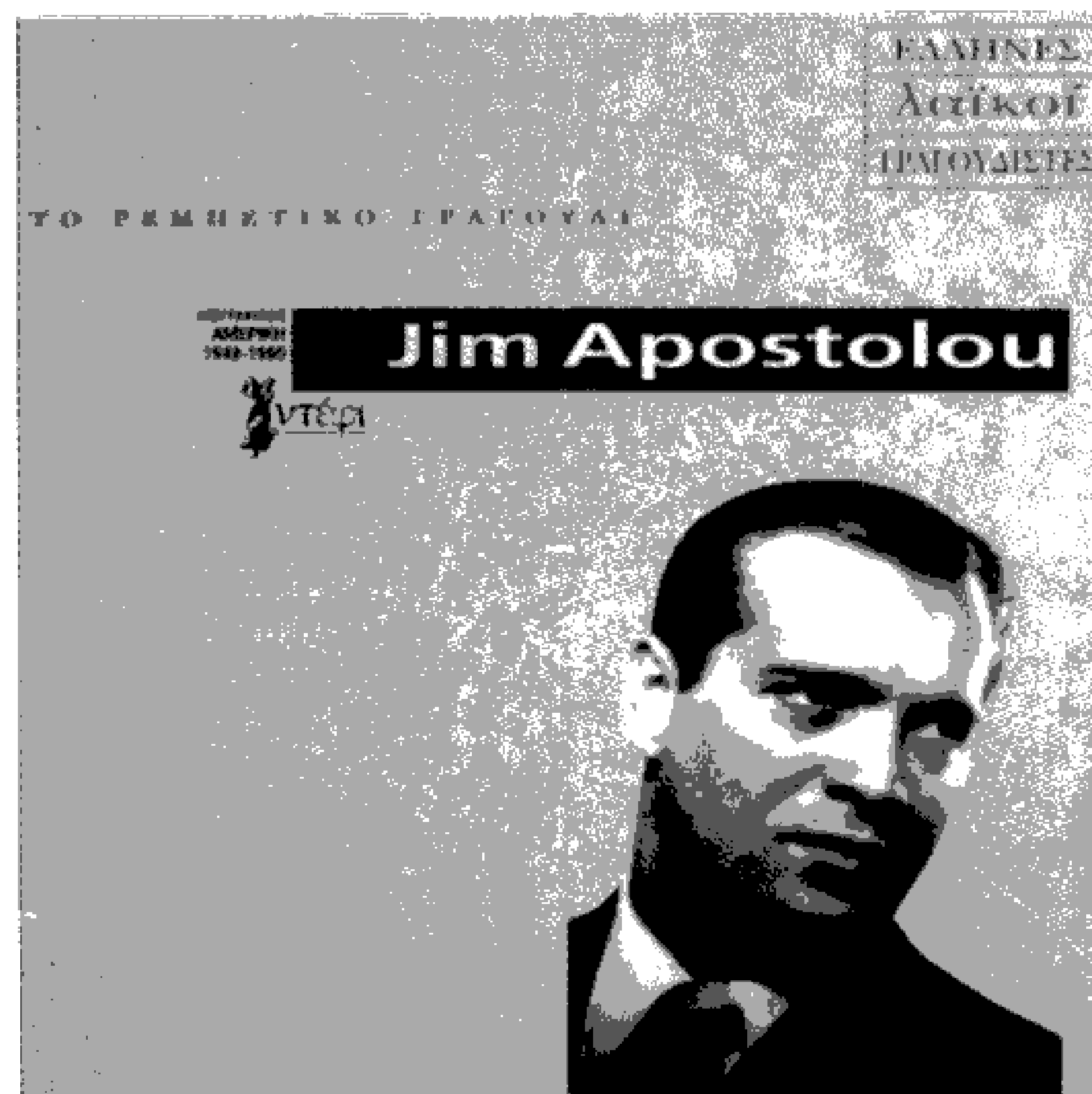
ΤΟ

παρουσιάζει

ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ
Στο δρόμο του Μάρκου

JIM APOSTOΛΟΥ
Προγραφές στην Αμερική

ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
Αρχόντισσα του λιμανιού

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ
Κρυστάλλινες νύχτες

τέσσερις ελληνικές όψεις

Από τα καλά καταστήματα δίσκων
και το Ντέφι (τηλ.: 3629.569, φαξ:3641.334)